

Rumeli

RUMELİ İSLÂM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

مجلة روم ايلي للبحوث الإسلامية | Rumeli Journal of Islamic Studies

ISSN : 2564 - 7903 • Yıl / Year : İlkbahar / Spring 2018 • Sayı / Issue : 1

TRAKYA
ÜNİVERSİTELER BİRLİĞİ
İLAHİYAT FAKÜLTELERİ

RUMELİ

İslâm Arařtırmaları Dergisi

مجلة روم ايلى للبحوث الإسلامية / Rumeli Journal of Islamic Studies

ISSN: 2564-7903

Yıl/Year: 1 -İlkbahar/Spring 2018 - Sayı /Issue: 1

RUMELİ İslâm Araştırmaları Dergisi

مجلة روم ايلي للبحوث الإسلامية / Rumeli Journal of Islamic Studies
Yıl/Year: 1 - İlkbahar/Spring 2018 - Sayı /Issue: 1

Sahibi / Owner

Trakya Üniversiteler Birliği İlahiyat Fakülteleri Adına
Prof. Dr. Cevdet Kılıç, Trakya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Editör / Editor

Dr. Mustafa Şentürk, Trakya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Yardımcı Editörler / Co-Editors

Dr. Feim Gashi, Kırklareli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Dr. Ümit Eker, Çanakkale OMÜ İlahiyat Fakültesi
Dr. Yakup Bıyıkoğlu, Tekirdağ NKÜ İlahiyat Fakültesi
Arş. Gör. Tuba Yıldız, Trakya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Arnavutça Dil Editörü / Albanian Language Editor

Dr. İtir Rruga, Trakya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Yazı İşleri Müdürü

Dr. İtir Rruga, Trakya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Amblem Tasarım / Emblem Design

Dr. Ömer Kasım Kahya

Grafik Tasarım / Graphic Design

Alihaydar Murat KIŞTAN
Nokta Klâsik

Adres / Address

Trakya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Balkan Yerleşkesi 22030 Edirne- TÜRKİYE
Tel. 0 284 235 68 99
Fax 0 284 235 08 87
rumelislam@trakya.edu.tr

Basım Yeri/Printed By

Trakya Üniversitesi Matbaası
Edirne Teknik Bilimler MYO Sarayıç Yerleşkesi EDİRNE

Basım Tarihi/Printing Date

Nisan - 2018

rumelislam@trakya.edu.tr

<https://www.facebook.com/rumeli.islamicstudies.3>

[@rumeliislam](https://twitter.com/rumeliislam)

www.ilahiyat.trakya.edu.tr, <http://dergipark.gov.tr/rumeli>

Uluslararası Danışma Kurulu/Int. Advisory Board

Dr. A. Taha İmamoğlu, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Abdurrahman Okuyan, Ondokuz Mayıs Üni., Türkiye
 Dr. Adem Apak, Uludağ Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ahmad Omar, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ahmad Sawan, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ahmet Çapku, Kırklareli Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ahmet Emre Dağtaşoğlu, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ahmet Faruk Güney, Kırklareli Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ahmet Öz, Kahramanmaraş S.İ. Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ali Karataş, Sakarya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ali Öztürk, İstanbul Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Bayram Ali Çetinkaya, İstanbul Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Bekir Zakir Çoban, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Fahrush Rexhepi, University of Pristina, Kosova
 Dr. Faredin Ebibi, University of Skopje, Makedonya
 Dr. Fatih Toktaş, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Fatih Yakar, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Habibe Kazancıoğlu, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Halil Aldemir, Kilis Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Halim Işık, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Hasan Coşgun, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Hasan Maçın, Adıyaman Üniversitesi, Türkiye
 Dr. İbrahim Kocabaş, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
 Dr. İlyas Çelebi, İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, Türkiye
 Dr. İrfan Morina, University of Pristina, Kosova
 Dr. İsmail Çalışkan, Yıldırım Beyazıt Üni., Türkiye
 Dr. Mahmut Yazıcı, Namık Kemal Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Mehmet Dalkılıç, İstanbul Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Mehmet Demirtaş, Gaziosmanpaşa Üni., Türkiye
 Dr. Mehmet Kenan Şahin, Ordu Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Mehmet Ümit, Marmara Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Muammer Bayraktutar, Gaziosmanpaşa Üni., Türkiye
 Dr. Murat Sula, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Mustafa Hocaoğlu, RTE Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Mustafa Necip Yılmaz, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Mustafa Özel, Şehir Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Muzaffer Özli, Fırat Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Nazar Omran, Int. University of Novi Pazar, Sırbistan
 Dr. Nebile Özmen, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Necdet Şengün, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Necdet Ünal, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Necmettin Gökür, İstanbul Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Nevzat Aydın, Bayburt Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Nurullah Altaş, Marmara Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Oğuzhan Ş. Yağmur, Dokuz Eylül Üni., Türkiye
 Dr. Ömer Başkan, Abant İzzet Baysal Üni., Türkiye
 Dr. Ömer Soner Huncan, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Özkan Öztürk, Namık Kemal Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ramadan Doğan, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Raşit Küçük, Kırklareli Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Rıdvan Canım, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Sema Geyin, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Serpil Başar, Diyanet İşleri Başkanlığı, Türkiye
 Dr. Seyfullah Efe, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Siham Mevid, Int. University of Novi Pazar, Sırbistan
 Dr. Suat Erdem, Bozok Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Süheyl Ünal, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Thaer Alhallak, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Yakup Yılmaz, Kırklareli Üniversitesi, Türkiye

Dr. Yasemin Sarı, Namık Kemal Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Yusuf Şen, Bayburt Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Zübeyir Bulut, Abant İzzet Baysal Üni., Türkiye

Uluslararası Yayın Kurulu/Int. Editorial Board

Dr. Safvet Halilović, University of Zenica, Bosna Hersek
 Dr. Almir Fatić, University of Sarajevo, Bosna Hersek
 Dr. Zuhdija Hasanović, Uni. of Sarajevo, Bosna Hersek
 Dr. Sulejman Topoljak, University of Bihac, Bosna
 Dr. Şukriya Ramić, University of Zenica, Bosna Hersek
 Dr. Abas Jahja, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ahmad Sawan, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Ali Hüseyinoğlu, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Behlül Kanaçi, Karadağ İslam Birliği, Karadağ
 Dr. Cevdet Kılıç, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Emina Sadikovic, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Emine Arslan, Kırklareli Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Enver Gicic, Int. University of Novi Pazar, Sırbistan
 Dr. Fatih Köse, Namık Kemal Üniversitesi, Türkiye
 Dr. İrfan Morina, University of Pristina, Kosova
 Dr. Mensur Nuredin, University of Skopje, Makedonya
 Dr. Mesut İdriz, Int. University of Sarajevo, Bosna Hersek
 Dr. Mohammad Jaber Thalji, Yarmouk University, Ürdün
 Dr. Muhammed Altaytaş, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Muzaffer Üzümcü, Namık Kemal Üni., Türkiye
 Dr. Nevzat Erkan, Kırklareli Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Nimetullah Akın, Çanakkale Onsekiz Mart Üni. Türkiye
 Dr. Nizamettin Karataş, Namık Kemal Üni., Türkiye
 Dr. Nurullah Koltas, Trakya Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Salih İnci, Kırklareli Üniversitesi, Türkiye
 Dr. Sefer Hasanov, Sofya Yüksek İslam Ens., Bulgaristan
 Dr. Selahattin Aktı, Çanakkale Onsekiz Mart Üni., Türkiye
 Dr. Üzeyir Durmuş, Çanakkale Onsekiz Mart Üni., Türkiye
 Dr. Mead Osmani, Araştırmacı, Sırbistan

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER 5

ZİBER LATA

HAFİZ VILDAN FAİK DİBRA: ATDHETAR, DIJETAR DHE HOXHË I SULLTANIT 8

ABDULXHEMİL NESİMİ

RËNDËSIA E HIFZIT (MEMORİZİT) TË KUR'ANIT FAMËLARTË DHE PËRKUSHTIMI I SHQIPTARËVE TË MAQEDONISË NË MBROJTJEN E TIJ 17

HUSEİN RIZAI

BALKANLAR'DA İSLÂMÎ DÜŞÜNÇENİN GELİŞİM SÜRECİ 32

MERAL JAHJAI

MAKEDONYALI KEMAL ARUÇI'NİN HÜSEYİN COZO'YA YAZDIĞI REDDİYE 52

İSMAİL KILIÇ

KUR'AN'DA OLUMSUZ BİR VASIF: MÜDÂHENE 105

MUSTAFA AKMAN

CELÂLEDDİN ED-DEVVÂNÎ'NİN ESERLERİ VE ÖZET OLARAK TANITIMI 122

ABDULLAH TAHA İMAMOĞLU

BİR İLİM ADAMI VE GÖNÜL EHLİ OLARAK ZÜLFİKAR TÜCCAR 161

MAHMUT KAYA

ZÜLFİKAR TÜCCAR'IN ARDINDAN (1949-2014) 173

HAFIZ VILDAN FAIK DIBRA: ATDHETAR, DIJETAR DHE HOXHË I SULLTANIT**Ziber Lata*****Abstrakt**

Vetë fakti se popujt ballkanikë kanë pasur fatin pothuajse të njëjtë gjatë historisë, ata po ashtu kanë arritur të krijojnë edhe vija të përbashkëta kulturore. Veçanërisht kur është fjala për popullsinë myslimane, ata kanë zhvilluar ideologjinë, drejtimin dhe praktikën gati të njëjtë. Krahas shumë barazive që kanë gëzuar popujt e Ballkanit, ata ishin të barabartë edhe në mundësinë për t'u edukuar dhe për t'u ngritur shkencërisht në kohën Osmane. Prandaj, nëse gjurmohen mirëfilli dokumentet arkivore të Perandorisë Osmane, atëherë do të shohim se edhe hapësirat tona kanë pasur dijetarë dhe shkencëtarë të shquar të kohës, të cilët presin studiuesit seriozë që edhe ata të shohin dritën e publikimit. Në mesin e këtyre kolosëve të diturive fetare është edhe Vildan Faik Dibra.

Në këtë punim do të hulumtohen dy segmente të jetës së Faik Dibrës: i pari është segmenti kombëtar, i cili veçse është i njohur për lexuesin shqiptar, dhe segmenti fetar-arsimor, i cili është pothuaj i papranishëm në ato pak punime ku përmendet Faik Dibra. Por kur shfleton punimet e botuara për Faik Dibrën në gjuhën turke, e gjen një hoxhë intelektual të pashembullt, por pak si kontribuues kombëtar, kurse kur i shfleton punimet në gjuhën shqipe, atëherë kryesisht del si një rilindas shqiptar, por shumë pak si një hoxhë i kualifikuar dhe mësues i denjë i komentimit të Kur'anit. Pra, ky punim supozon të paraqesë këtë dijetarë hoxhë dhe më intelektual para shqiptarëve, gjithashtu edhe më kombëtar para turqve.

Fjalët kyçe: Faik Vildân Dibra, Shqiptar, Osman / Ottoman, Dijetare, Atdhetar.

---

* Doç. Dr., Fakulteti i Shkencave Islame - Shkup dhe Universiteti Shtetëror i Tetovës, Fakulteti Filozofik dega Filologji Orientale, ziber.lata@hotmail.com.

HAFİZ VILDAN FAİK DİBRA: VATANSEVER, BİLGİN VE SULTANIN HOCASI

Öz

Balkan halklarının tarih boyunca neredeyse aynı kadere sahip olmaları, aynı zamanda ortak kültürel çizgiler oluşturmalarını da sağlamıştır. Özellikle Müslüman nüfus, ideolojik ve pratik açıdan aynı çizgide ilerlemeyi başarmıştır. Balkan halkları, sahip oldukları birçok eşitliğe ek olarak, bilimsel açıdan da yeterli eğitim ve yetiştirme imkânına da sahiplerdi. Osmanlı İmparatorluğu'nun arşiv belgeleri düzgün bir şekilde araştırıldığında, Balkan coğrafyasında, ünlü bilim adamlarının olduğunu görmekteyiz. Bu dinî bilgilerin derin âlimleri arasında Vildan Faik Dibra da bulunmaktadır.

Bu yazıda V. F. Dibra'nın yaşamının iki bölümü ele alınacaktır: Arnavut okuyucu tarafından zaten tanınan ulusal yönü ile az sayıdaki eserde sözü edilen ve Vildan Efendi'nin neredeyse hiç bulunmayan dinî eğitim yönü. Vildan Efendi için Türkçe yayımlanan eserler incelendiğinde, o benzersiz bir entelektüel ve din âlimi, lakin ulusal yönü daha az şöhretli olan birisi olarak karşımıza çıkar; ancak Arnavutça yazılan eserleri incelerken esasen bir “ulusal arnavut yeniden doğuşçu” olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yazı, Vildan Efendi'nin Arnavutlara daha çok entelektüel ve din âlimi tarafını, Türklere ise daha çok ulusal yönünü tanıtmayı hedeflemektedir.

Anahtar kelimeler: Debreli Vildân Fâik, Arnavut, Osman, Bilgin, Vatansever.

1. Hyrje

Shekulli XIX dhe XX qenë shekujt kur populli shqiptar përjetoi rilindjen e vet kombëtare, por përveç atdhetarëve dhe patriotëve të njohur në historinë tonë kombëtare, janë edhe shumë hoxhallarë dhe personalitete të tjerë fetarë të cilët qëndruan të pathyeshëm ndaj të gjitha stuhive, madje përveç aktiviteteve praktike, ata treguan se janë edhe shkencëtarë dhe dijetarë të mirëfilltë të kohës, qofshin në filozofi, në shkencë, në letërsi, në gjuhësi si dhe në disiplinat fetare etj.

Në mesin e këtyre patriotëve dhe hoxhallarëve janë edhe një sërë hoxhallarësh dibranë, si Haxhi Vehbi Dibra, Sait Najdeni (Hoxhë Voka i Dibrës), Hoxhë Muglica, Haxhi Hafiz Vildan Faik Dibra etj. Ata ishin diplomatë të denjë, sepse lanë gjurmë në historinë e Perandorisë Osmane dhe në të njëjtën kohë, ishin personalitete të dalluara edhe në skenën e historisë shqiptare. Pavarësisht se shumë prej patriotëve hoxhallarë që u përmendën me lartë janë edukuar në Stamboll apo vende të tjera të perandorisë, përsëri ata gjithmonë kanë qenë të lidhur me Shqipërinë dhe shqiptarët duke kontribuar në mënyra të ndryshme.¹

I tillë ishte Faik Dibra, bashkëpunëtori më i ngushtë i vëllezërve frashëri, lobuesi i shkollave shqipe, pjesëmarrësi në Kongresin e Manastirit, mbrojtësi i vlerave të Kongresit të Dibrës, pajtuesi i shqiptarëve të ndarë në Elbasan, autori i shumë veprave fetare dhe filozofike, veterani i arsimit dhe hoxha i sulltanit.

1. Biografia e Veprimeve të Haxhi Vildanit

Haxhi Vildan Faik Dibra lindi në vitin 1852 në Sanxhakun e Dibrës, gjegjësisht në kazanë e Rekës të fshatit Presojnicë.² Babai i tij Abdusselami, ishte një bujk fisnik dhe një Aga i njohur i myslimanëve të atyre anëve. Nëna e tij quhej Zulfije, një zonjë dhe një edukatore e mirëfilltë.³

Kur ishte tetë vjeç, bashkë me familjen u shpërngulën në Turqi dhe u vendosën në lagjen Üsküdar (Yskydar) të Stambollit.⁴ Kjo e dhënë e cila qarkullon nëpër literaturën turko-osmane, tregon se Faik Dibra ka shkuar në Stamboll në një moshë relativisht të re, jo siç supozojnë disa studiues se ai ka mbaruar shkollën fillore dhe të mesme në vendlindje dhe pastaj ka migruar në Turqi. Përveç fakteve bibliografike dhe arkivore të përmendura, se Faik Dibra është shpërngulur shumë herët, e tregon edhe pamundësia për t’u shprehur lirshëm në gjuhën shqipe para anëtarëve të shoqërisë “Bashkimi” kur u nis për në Kongresin e Manastirit. Orientalisti Hasan Kaleshi rreth kësaj çështjeje ka nënvizuar:

¹ Shih: Ilir Rruqa, *Arnavutluk'ta İslâm – Hristiyanlık Karşılaşması (1385-1600)* (Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016), f. 144-145, 157; Semavi Eyice, “İmrahor İlyas Bey Camii”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. (Ankara: TDV Yayınları, 2000), 22: f. 228.

² Hasan Ekmen, *Üsküdarlı Meşhurlar Ansiklopedisi*, Üsküdar Belediye Başkanlığı Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, İstanbul 2012, f. 384. Gjithashtu shih: Sula, Murat. “Debreli Vildân Fâik ve Teshîlu'n-Nahv’i”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 29/2009: 29, f. 125.

³ Arzu Güldöşüren “Vildan Faik Efendi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 43, İstanbul 1988, f. 108.

⁴ H. Ekmen, *Üsküdarlı Meşhurlar...* f. 384

“Në lidhje me fjalimin e hoxha Vildan Efendiut që bëri fjalë për lirinë, vetëdijen dhe bashkimin. Folësi duhet nisur – tha- se me qenë se ka ikur i vogël nga mëmëdheu dhe s’e përdor dot bukur gjuhën shqipe, kërkoj leje të flas turqisht; fjalët ca nga ca përktheheshin në shqip prej Abdul Bej Ypit.”⁵

Siç nënkuptohet të gjitha këto tregojnë se Faik Dibra ka shkuar shumë herët në Stamboll, por gjithsesi nuk përjashtohet edhe mundësia e të mësuarit ndonjë vit në mektebet e vendlindjes përpara emigrimit, megjithatë për to nuk kemi informacione dhe dokumente që ta vërtetojnë një gjë të tillë.

Njohuritë e para i mori në mektebin “Fıstıklı” nga kryeimami i xhamisë “Selimije” në Üsküdar, nga Hoxha Hafız Sabri Efendiu. Në moshën dymbëdhjetë vjeçare u bë hafiz i Kur’anit Famëllartë, kurse në moshën katërbëdhjetë vjeçare u kualifikua (mori ixhazet) për shtatë dhe dhjetë kiraetet.⁶ Përsëri studimet e mëtejshme i vazhdoi në Stamboll, si shumë shqiptarë të tjerë edhe ky pati rezultate të shkëlqyera në përfundimin e medresesë së lartë “Kara Mustafa Efenedi”, kështu që në moshën nëntëmbëdhjetë vjeçare u diplomoi me sukses. Në vitin 1882 u emërtua ligjërues në xhaminë “Yeni Valide Camii” në Üsküdar dhe në mektebin pranë xhamisë, detyrë të cilën e ushtroi deri në vitin 1912.⁷ Në vitin 1885 ai mori epitetin “Mësuesi i Yskydarit”.⁸ Po ashtu, i vlerësuar për përgatitjen e lartë që kishte fituar, u emërua profesor në medresenë e lartë të Üsküdarit. Në këtë pjesë të Stambollit, gjatë dhjetëvjeçarit të fundit të shekullit XIX dhe sidomos gjatë dhjetëvjeçarit të parë të shekullit të kaluar XX, kishte po ashtu shumë shqiptarë të tjerë në Stamboll.

Ai ka qenë shumë aktiv edhe në veprimtari të tjera shkencore dhe në ligjërime para sulltanit, të quajtura “Huzur dersleri”. Me 5 korrik të vitit 1925 në lagjen “Hacı Hesna Hatun” të Üsküdar, ai ndërroi jetë dhe u nda nga kjo botë. Me porosi paraprake ai u varros në varrezat “Karacaahmet Mezarları” në një qosh pranë të bijës Emine Tajibe.⁹

⁵ Hasan Kaleshi, “Disa aspekte të luftës për alfabetin shqip në Stamboll”, *Gjurmime albanologjike*, nr. 1, Prishtinë: 1969, f. 114.

⁶ Kualifikim për format e ndryshme të leximit të Kuranit. Kjo është aftësi të cilën e zotërojnë vetëm dijetarët e mirëfilltë të botës islame, bile pak kush e mbërrin në moshën kaq të re sa Vildan Faik Dibra.
H. Ekmen, *Üsküdarlı Meşhurlar...* f. 384

⁷ A. Güldöşüren “Vildan Faik Efendi”, *Türkiye Diyanet...* f. 108.

⁸ H. Ekmen, *Üsküdarlı Meşhurlar...* f. 385. Gjithashtu Shih: Arzu Güldöşüren, “Arnavutluk’tan İstanbul’a Bir Âlim Portresi: Debrelî Vildan Faik Efendi”, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 48/ 2015, f. 118-123.

⁹ H. Ekmen, *Üsküdarlı Meşhurlar...* f. 385.

Dibra bashkë me Rekën janë territor ku kanë lindur dhe janë edukuar shumë personalitete të lëvizjes kombëtare. Siç mund të mendohet ata nuk janë vetëm trima e luftëtarë me armë, por edhe luftëtarë me penë, siç ishte edhe Vildan Faik Dibra nga Presojnica e Rekës.

Faik Dibra i takon plejadës së hoxhallarëve të shquar të cilët dhanë kontribut të dukshëm në shumë sfera të jetës, si në aspektin shkencor fetar dhe atë patriotik, siç mund të përmenden Haxhi Vehbi Dibra, Sait Najdeni, Hafiz Maliq Tanusha, nga Tanusha e Rekës, idhtar i zjarrtë i Klubit të Stambollit, Hafiz Abdurrahim Dauti propagandues dhe mësues i gjuhës shqipe etj.

2. Kontributi i Faik Dibrës për kombin dhe gjuhën shqipe

Vildan Dibra, duke qenë një ndër bashkëpunëtorët më të ngushtë të Vëllezërve Frashri, i cili u aktivizua në lëvizjen kombëtare të fillimit të shek. XX., mori pjesë në Klubin "Bashkimi" të Stambollit të cilin ai e përfaqësoi atë në Kongresin e Manastirit të 1908-ës. Përveç këtij kontributi, mund të përmenden edhe këto kontributet tjera të Faik Dibrës:

2.1. Përpjekja Në Votimin e Kandidatëve Shqiptarë

Më 23 Korrik 1908 u dha dekreti që të mbahen zgjedhje dhe të legjitimohej parlamenti osman, prandaj gjatë fushatës parazgjedhore për t'u shtuar numri i deputetëve shqiptarë, një rol të rëndësishëm luajti delegacioni i Klubit të Stambollit në krye me Faik Dibrën, i cili vizitoi disa vise të vilajetit të Manastirit dhe të Shkodrës, ku propagandoi që kudo të votoheshin kandidatët shqiptarë. Me influencën e tij Faik Dibra ia doli që në Elbasan të bënte pajtimin publik midis dy grupimeve politike të shqiptarëve të këtij qyteti, që ishin armiqësuar shumë mes njëri tjetrit.¹⁰ Nga këtu shihet se Hoxha në fjalë ka kontribuar në shumë sfera të jetës.

2.2. Në Kongresin e Manastirit

¹⁰ AIH, Vj-18-2-242, Raport i konsullit austro-hungarez nga Shkodra, dt. 28 dhjetor 1908, dërguar Ministrisë së Punëve të Jashtme në Vjenë; Ramiz Abdyli, *Lëvizja Kombëtare Shqiptare 1908-1910*, libri I, Prishtinë: 2004, f. 146.

Qëndrimi i klubit të Stambollit, i cili në fillim e përkrah alfabetin latin e më vonë nën presionin e qeverisë, sidomos të një pjese të madhe shqiptarësh që zënë pozita jashtëzakonisht të larta fetare e hekën përkrahjen. Pikërisht në lidhje me këtë pikë, kisha vënë në pah se ndër disa shkrime gjejmë se klubi i Stambollit qysh në fillim ka pasur qëndrim negativ ndaj alfabetit shqip. Në saje të numrit të parë të "Besës" së Stambollit, dihet se "të hënën mbrëma, u nisën me tren për në Arnautllëk Ismail Hakki, Faik Dibra, Shaqir Efendiu, Fazil Pashë Toptani, deputet i Prishtinës Fuat Pashë Prishtina, Riza beg Dibra, Maliq beg Luma, të gjithë anëtarë të shoqnisë shqiptare "Bashkimi".¹¹ Në stacion u përcollën nga një shumicë e anëtarëve të klubit. Me këtë rast para nisjes së trenit, haxhi Vildani e mbajti një fjalim të bukur i cili u prit me një duartrokitje të madhe. Në kongres ekzistonte një farë frike nga qëndrimi i delegatëve të klubit të Stambollit, sepse në klubin e Manastirit mbretëronte një bindje e thellë se ata janë në realitet delegatë të xhonturqve dhe se do ta kërkojnë përvetësimin e alfabetit arab. Mirëpo këtë mendim e kundërshtoi Faik Dibra. Pasi e demaskoi sundimin despotik të Abdulhamitit dhe e lëvdoi kushtetutën ai e theksoi:

"Nevojën e bashkimit të shqiptarëve, të cilët tani do të bashkohen edhe me një alfabet, e alfabeti – tha Faik Dibra – është një vegël e fuqishme që i përshtatet më së miri gjuhës së tij, prandaj shqiptarët e zgjedhin alfabetin shqiptar. Turqit e asaj kohe gjithashtu nuk kishin shkronja për ta shkruar gjuhën e tyre – ata i kanë adaptuar shkronjat arabe. Sa për drejtimin se si lypsej të shkruhej – nga e majta në të djathtë, apo nga e djathta në të majtë – kjo nuk është punë me rëndësi. Sa i përket fesë, ajo i takon zemrës së njeriut, kështu që secili është i lirë t'i ketë pikëpamjet e veta."¹²

Gjergj Qiriazzi pohon se fjalët e Faik Dibrës patën ndikim të fuqishëm në "mendjen e shumë myslimanëve që mendonin se ata nuk duhej të shkruanin si të krishterët". Këtë e provon edhe konsulli Austro-Hungarez i Shkodrës.¹³

Qëndrimi i tij pro ose kundër alfabetit të Stambollit në këtë kongres, kishte një peshë të madhe. Shumë nga pjesëmarrësit prisnin se nga do të anonte Faik Dibra, duke shprehur pikëpamjen e tij në bazë të thënieve Kur'an'ore, theksoi: "Feja dhe Kur'an'i nuk kanë kurrfarë lidhje me alfabetin".¹⁴

¹¹ Stavro Skendi, *The Albanian National Awakening 1878-1912*, Princeton University Press: 1967, f. 373.

¹² H. Kaleshi, "Disa aspekte të luftës...", f. 106.

¹³ Ramiz Abdyl, *Lëvizja Kombëtare...* f. 124

¹⁴ Ramiz Abdyl, *Lëvizja Kombëtare...*, f. 125

2.3. Përpjekja për ta Ndaluar Ndëshkimin e Xhavit Pashës për Konkluzionet e Kongresit të Dibrës

Përveç kontributit në Kongresin e Manastirit, anëtarët e klubit “Bashkimi” të Stambollit, ndër ta edhe Haxhi Vildani, bënë përpjekje për ta parandaluar ekspeditën e Xhavit Pashës kundër konkluzioneve të Kongresit të Dibrës. Ata formuan një delegacion, të përbërë prej: Ibrahim Temo, Faik Dibra dhe Sami Kulla, i cili me anë të një shkrese kërkoi prej Ministrit të Punëve të Jashtme Talat Beut që të hejë dorë nga ekspedita ndëshkimore e Xhavit Pashës. Ata i propozuan ministrit të bëjnë një marrëveshje dhe të formojnë një komision që t’i nxjerr në shesh se përse ndodhin të gjitha këto trazira,¹⁵ pavarësisht se kërkesa e tij nuk u mor parasysh.

2.4. Përhapja e Shkollave Shqipe në Trevat Shqiptare

Faik Dibra u zgjodh kryetar i komisionit për përhapjen e shkollave shqipe në vilajetin e Manastirit dhe të Shkodrës.¹⁶ Përzgjedhja e Faik Dibrës për këtë detyrë të rëndësishme nuk ishte e vështir për atë, sepse ai ishte një personalitet i njohur dhe një veteran i arsimit në Perandorinë Osmane, kështu që kishte njohuri të hollësishme për plan-programet dhe formën e realizimit të tyre. Për arsye se ai ishte njohës i mirë i sistemit arsimor.

2.5. Erudicioni i Haxhi Vildanit dhe Kontributi në Disiplinat Fetare

Faik Dibra krahas kontributit kombëtar, ai ka qenë një dijetar i mirëfilltë i disiplinave fetare. Ai është autor i disa veprave letrare-fetare e filozofike të shkruara në gjuhët persisht, arabisht dhe Osmanisht (turqishtes së vjetër). Gjithashtu ai është autor edhe i monografive në lëmin e drejtësisë, në kuadrin e të drejtës së shariatit.

Faik Dibra me cilësinë e përfaqësuesit të Komitetit të Stambollit mbajti një varg ligjëratash gjatë vitit 1908 në disa qytete të Shqipërisë. Këto ligjërata dëshmojnë për erudicionin e tij, ndjenjën patriotike dhe elokuencën profesionale.

¹⁵ Ramiz Abdyli, *Lëvizja Kombëtare...*, f. 233

¹⁶ Ruzhdi Lata, “Kontributi i ulemave dibranë për çështjen shqiptare”, në konferencën: “Kontributi i prijësve myslimanë në formësimin e vetëdijes dhe identitetit kombëtar”, Tiranë, 28-29 shtator 2012, f. 47

2.5.1. Veprat e Haxhi Vildan Faik Dibrës

Veprat e shkruara në disa gjuhë orientale dhe të botuara edhe në gjuhën Turke janë të ndryshme. Në vazhdim do t'i numërojmë disa vepra të këtij eruditi shqiptar, i cili la gjurmë anëmbanë botës:

- “Terşihul Kalem fi Lamiyatil Acem” (1308 h);
- “Esrarus Saum” (Stamboll, 1315 h);
- “El-Kavlu thabit fi kazail fevaid” (Stamboll, 1307 hixhri);
- “Teshilul Sarf” (Stamboll, 2009 m);
- “El-mevaizul hisan fima kurrire bejne jedeji sulltan” (Stamboll, 1330);
- “Medrese Hatırları”.

Këto dhe shumë vepra të Haxhi Vildan Faik Dibrës janë vepra të botuara, por ka edhe shumë vepra dhe shkrime të tjera të cilat kanë dalë nga dora e artë e këtij dibrani.

3. Hoxhë i Sulltanit

Në Perandorinë Osmane, në periudhën prej vitit 1738-1924 mbaheshin ligjërata profesionale fetare në prani dhe në pallat të Sulltanit të ashtuquajtura “huzur dersleri”. Ato mbaheshin në fillim të muajit të Ramazanit dhe zgjasnin tetë ditë. Ç’do seancë kishte një mukarrir (ligjërues) dhe disa muhatapë (diskutantë) përreth. Në mesin e këtyre hoxhallarëve që i dhanë mësim Sulltanit merrte pjesë edhe Faik Dibra, i cili prej vitit 1906 mori postin diskutant. Prej vitit 1909 deri në vitin 1922 u bë ligjërues (mukarrir) në oborrin e Sulltanit, gjegjësisht në “huzur dersleri”.¹⁷ Në ligjërimet para sulltanit ka ligjëruar tema të ndryshme, por më të njohurat kanë qenë ato në lidhje me komentimin e Kur’anit.

Konkluzion

Vërehet se punimet shkencore të deritanishme rreth Faik Dibrës, i kanë kushtuar më shumë vëmendje aktivitetëve kombëtare të këtij personaliteti, ndërkohë nga ana tjetër kanë lënë në harresë kontributin e tij të madh fetar. Gjithsesi mund të thuhet se aktiviteti i tij profesional në sferën e fesë është shumë herë më i bujshëm dhe më meritues për t’u trajtuar

¹⁷ Enver Demirpolat, “Huzur Derslerine Katılan Harputlu Alimler”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XVII/2 (2012), f. 235.

pasi vërehet shumë qartë kontributi i tij në këtë drejtim. Sepse Haxhi Hafiz Vildan Faik Dibra ka qenë vërtetë një profesionist i dalluar në fushën e interpretimit (tefsirit) të Kur'anit Fisnik.

Bibliografia:

- Abdyli, Ramiz. *Lëvizja Kombëtare Shqiptare 1908-1910*, libri I, Prishtinë: 2004.
- AIH, Vj-18-2-242, *Raport i konsullit austro-hungarez nga Shkodra*, dt. 28 dhjetor 1908, dërguar Ministrisë së Punëve të Jashtme në Vjenë.
- Demirpolat, Enver, “Huzur derslerine katılan harputlu alimler”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XVII/2 (2012), f. 235.
- Ekmen, Hasan (Genel yönetmen). *Üsküdarlı Meşhurlar Ansiklopedisi*, Uskudar Belediye Başkanlığı Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, İstanbul, Ocak: 2012.
- Eyice. Semavi. “İmrahor İlyas Bey Camii”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 22: 228-231. (Ankara: TDV Yayınları, 2000).
- Güldöşüren, Arzu. “Arnavutluk’tan İstanbul’a Bir Âlim Portresi: Debreli Vildan Faik Efendi”, *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 48/ 2015, f. 117-148.
- Güldöşüren, Arzu. “Vildan Faik Efendi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, 43: 108, (İstanbul: TDV Yayınları, 1988).
- Kaleshi, Hasan. “Disa aspekte të luftës për alfabetin shqip në Stamboll”, në “Gjurmime Albanologjike”, nr. 1, Prishtinë: 1969;
- Lata, Ruzhdi. “Kontributi i ulemave dibranë për çështjen shqiptare”, *Kontributi i prijësve myslimanë në formësimin e vetëdijes dhe identitetit kombëtar*, (Tiranë: 28-29 Shtator 2012) Komuniteti Mysliman Shqiptar,
- Rruga. Ilir. *Arnavutluk’ta İslâm – Hristiyanlık Karşılaşması (1385-1600)*, Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.
- Skendi, Stavro. *The Albanian National Awakening 1878-1912*, Princeton University Press: 1967.
- Sula, Murat. “Debreli Vildân Fâik ve Teshîlu’n-Nahv’i”. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 29/2009: 29, f. 123-17.

RUMELİ İSLÂM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
مجلة روم ايلي للبحوث الإسلامية / Rumeli Journal of Islamic Studies
Yazım ve Yayım İlkeleri / Writing and Publishing Principles

GENEL İLKELER	GENERAL PRINCIPLES
<ul style="list-style-type: none"> - Rumeli İslâm Araştırmaları Dergisi, Trakya Üniversiteler Birliği'ne (TÜB) mensup Trakya Üniversitesi, Kırklareli Üniversitesi, Namık Kemal Üniversitesi ve Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakülteleri tarafından, Trakya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öncülüğünde çıkarılır. - Hakemli ve uluslararası bir İslâm araştırmaları alan dergisidir. - Nisan ve Ekim aylarında (İlkbahar-Sonbahar) olmak üzere yılda iki defa yayımlanır. - Türkçe, Arapça, İngilizce ve Balkan dillerinde makale yayımlanır. Yabancı dilde yayımlanacak makalelerden uzun Türkçe özet istenir. - Dergi bilimsel makale, araştırma notları ve raporları, çeviri makale, kitap ve sempozyum tanıtım vb. yazıları içerir. - Gönderilen bütün makaleler hakem, yayın ve danışma kurullarından geçtikten sonra yayımlanır. - Dergimiz "kör hakemlik usulü" ile hazırlandığından hakem isimleri ile yazar isimleri tarafımızca gizli tutulmaktadır. - Yazısı yayımlanan yazarlar, telif hakkının Rumeli İslâm Araştırmaları Dergisi'ne ait olduğunu kabul etmiş sayılır. - Yazıların bilimsel, dil ve hukûkî sorumluluğu yazarına aittir. - Yazılar kaynak gösterilmeden yayımlanamaz, çoğaltılamaz. - Yazarlar, gönderecekleri Word belgesinde ad, soyad, kurum ilişkisi, cep telefonu ve e-posta adreslerini bildirip yazıların takibini rumelislam@trakya.edu.tr veya dergipark web adresinden yapabilirler. - Makale ve çeviri makaleleri yayımlanan araştırmacılar derginin ilgili sayısına ait PDF formatındaki basımını derginin sitesinden ve/ya dergipark web adresinden indirebilirler. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rumeli Journal of Islamic Studies published under the leadership of Trakya University Faculty of Theology with the cooperation of the Faculties of Theology of Kırklareli University, Namık Kemal University and Çanakkale Onsekiz Mart University, all of which are the members of Trakya Universities Association (TUB). - It is an international, peer-reviewed journal dedicated to the field of Islamic Studies. - It is published twice a year in April and October (Spring-Autumn). - The Journal publishes articles in Turkish, Arabic, English and in Balkan languages. A long Turkish summary is required from authors of the articles will be published in foreign languages. - The journal consists of scholarly articles, research notes, reports and translations as well as book and symposium reviews. - The submissions are published subsequent to being reviewed by the peer reviewers, the editorial and the publication boards. - Since our paper is prepared with "blind arbitration procedure", the referee names and author names are kept confidential by us. - The authors who published their articles are deemed to have accepted that the copyright belongs to Rumeli Journal of Islamic Studies. - The authors are scientifically, linguistically and legally responsible for their works. - The articles cannot be published or copied without showing their source. - Authors can follow the publication of their submitted manuscripts through rumelislam@trakya.edu.tr or dergipark providing name, surname, information about his-her institution, phone number and e-mail address. - Contributors will download PDF format copy from <i>our web site</i> or dergipark web address after published.
YAYIM İLKELERİ	PUBLISHING PRINCIPLES
<ul style="list-style-type: none"> - <i>Rumeli İslâm Araştırmaları Dergisi</i>'de yayımlanması istenen araştırmalar bilimsel, özgün ve alana katkı yapma özelliklerine sahip olmalıdır. Gönderilen yazılar daha önce yayımlanmamış, yayımlanmak üzere başka dergiye gönderilmemiş veya yayım için kabul edilmemiş olmalıdır. Ayrıca yayımlanmış bir araştırmayla büyük oranda benzerlik gösteren yazılar da değerlendirmeye alınmaz. Herhangi bir bilimsel toplantıda sunulmuş ve yayımlanmamış olan yazılarda, toplantının adı, yeri ve tarihi dipnot olarak belirtilmelidir. - Gönderilen yazılar intihal tarama programlarında taranır ve olumlu rapor alan çalışmalar yayımlanır. - Makale yazarlarından "Etik Beyan" istenir. - Kitap ve sempozyum tanıtım çalışmaları türünden yazılar 	<ul style="list-style-type: none"> - The articles submitted for the consideration of publication in <i>The Journal of Rumeli Islamic Studies</i> must be scientific and original and written according to the commonly accepted academic standards. They should also contribute to the area concerned. Articles published elsewhere in any form, partial or whole, will receive no consideration at all. If a paper is submitted to a conference but not published, the conference name, place and date has to be stated as a footnote. - The articles are scanned in plagiarism screening programs and the studies which take positive report are published. - Authors are required to sign "Ethical Declaration". - Book reviews and symposium analyzes are accepted if they are written by the authors who have graduate degree.

<p>ancak Lisansüstü dereceye sahip yazarlar tarafından yazıldığı takdirde değerlendirilmeye alınır.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bir araştırmancın yayımlanabilmesi için en az iki hakemin olumlu olması gerekir. - Bir araştırmancın <i>Rumeli İslâm Araştırmaları Dergisi</i>'nde yayımlanıp yayımlanmaması, hakemlerin belirttikleri "Yayımlanabilir", "Düzeltilmelerden sonra yayımlanabilir" ve "Yayımlanamaz" seçenekleriyle sunulan görüşlerle karara bağlanır. - "Düzeltilmelerden sonra yayımlanabilir" seçeneekli durumlarda araştırma müellifin tashihine sunulur, tashih edilmiş nüshanın yayımlanmasına editörler kurulu karar verir. - Düzeltilmelerden sonra araştırma yeniden görmek isteyen hakemlere tekrar sunulur. 	<ul style="list-style-type: none"> - The article can only be published if the two referees agree in their decision on its publication. - If the referee(s) requested corrections before publication, the article is sent to the author for correction, the corrected manuscript is published upon the decision of editorial board. - If one referee approves and the other disapproves, the editorial board may send it to a third referee for the final decision. - If the referee wants to see the corrected article again, it is sent back to him.
<p style="text-align: center;">YAZIM İLKELERİ</p>	<p style="text-align: center;">WRITING PRINCIPLES</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Yazılar, Microsoft Word'de yazılmış olarak e-posta ile (çeviriler orijinal metinleri ile birlikte, resim, şema ve tablolar dâhil) editöre gönderilmelidir. - Gövde metinleri, (kaynakça, resim, şekil, harita, vb. ekler dâhil) en fazla otuz (30) sayfa, Microsoft Office Word (2007-2016) programında Times New Roman fontu ile 12 punto büyüklüğünde, 1,5 satır aralıklı, iki yana yaslı ve hecelenmiş yazılmalı ve docx olarak kaydedilmiş olmalıdır. Sayfa kenar boşlukları; üst 2,5, sağ 2,5, sol 2,5 ve alt 2,5 cm ayarlanmalıdır. - Dipnotlar, 10 punto Times New Roman, 1,15 satır aralıklı, iki yana yaslı ve hecelenmiş olmalıdır. - Dipnotlar ve kaynakça İlahiyat alanında yayın yapan dergilerin ortak bir yazım kılavuzu kullanmalarını sağlamak amacıyla kurulan <i>İsnad Atf Sistemi</i> baz alarak hazırlanmalıdır. - Makale başlıkları Türkçe ve İngilizce olarak yazılmalıdır. Alt başlıklarda otomatik numaralandırma yapılmamalı, elle yapılmalıdır. - Makalelerin 150 kelimelik Türkçe özü ve bu özü (abstract) İngilizce çevirisi, yabancı dildeki makalelerin ise geniş (1.5-2 sayfa kadar), Türkçe ve kısa (150 kelimelik) İngilizce özlere verilmelidir. - Beş (5) kelimelik anahtar kelimeler (Keywords), İngilizce ve Türkçe olarak verilmelidir. - Tercüme edilen bir makalenin orijinal başlığı ve bibliyografik bilgileri, Türkçe metinde başlığın sağ üst kenarına eklenecek bir simge vasıtasıyla dipnotlar alanında belirtilmelidir. - Editör, yazıların imlâ vs. ile ilgili küçük değişiklikler yapma hakkına sahiptir. İmlâ ve noktalama açısından, makalenin ya da konunun zorunlu kıldığı özel durumlar dışında, Türk Dil Kurumu'nun İmlâ Kılavuzu esas alınmalıdır. - İmlâda, şapkalı ve transkriptli kelimelerin yazılışında birliktelik kontrolü yapılmalıdır. - Metin içinde vefat tarihi verilecekse (ö. 425/1033) şeklinde olmalıdır. - Makalenin sonunda "tam kaynakça" verilmelidir. - Özlere, derginin https://ilahiyat.trakya.edu.tr/ ve http://dergipark.gov.tr/ siteleri aracılığıyla uluslararası bilim dünyasına sunulmaktadır. 	<ul style="list-style-type: none"> - Manuscripts must be submitted to the editor via e-mail (translations with their original texts, pictures, drawings and tables) containing the text in Microsoft Word (2007-2016). - The article (including appendix of pictures, drawings, maps etc.) should not be longer than thirty (30) pages (Times New Roman 12, interspaces 1,5, margins 2,5). - Turkish abstracts for English and non-Turkish articles, English abstracts for Turkish articles, should be submitted English in 150 words. Turkish and English keywords 7 (seven pieces) also should be submitted. - Footnotes, should Times New Roman 10, interspaces 1, justified and spelled. - Footnotes and bibliography should be prepared based on "<i>İsnad Atf Sistemi</i>." - The title of the articles should be given in Turkish and English. Subtitles shouldn't be numbered automatically; it should be typed manually. - Around 150-words abstract of the articles and English translation of the abstract should be submitted for the Turkish articles. Turkish and English abstracts should be submitted for foreign language articles. - There should be Keywords consisting of five both in Turkish and English. - Original title of a translated article and its bibliographic information should be stated with a footnote attached to the main title. - Editor has got the right to do minor changes in terms of spelling etc. Spelling book of the Turkish Language Council should be the main reference for spelling and punctuation unless there are special situations of the article. - Author should be consistent in using diacritical letters and words with transcripts. - If the dates of death are to be included, they should be as follows: (d. 425/1033). - Each article should include a "bibliography" at the end. - Abstracts of articles are also published in the web site of the journal: https://ilahiyat.trakya.edu.tr/ and http://dergipark.gov.tr/ accessible by the international academic community.

Rumeli

RUMELİ İSLÂM ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

مجلة روم ايلي للبحوث الإسلامية | Rumeli Journal of Islamic Studies

TRAKYA
ÜNİVERSİTELER BİRLİĞİ
İLAHİYAT FAKÜLTELERİ

ISSN : 2564 - 7903